

HR HELSIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA

HOŁDA
STOWARZYSZENIE
IM. PROF. ZBIGNIEWA HOŁDY

KOALICJA
NA RZECZ
PRAWA
KARNEGO

Krakowski
Instytut
Prawa
Karnego
Fundacja

Stowarzyszenie
Interwencji
Prawnej

THEMIS
STOWARZYSZENIE SĘDZIÓW

Warszawa, 21 maja 2018 r.

Stanowisko Koalicji na rzecz prawa karnego

W tym roku mija dwadzieścia lat od wejścia w życie obecnie obowiązujących kodyfikacji karnych – Kodeksu karnego, Kodeksu postępowania karnego i Kodeksu karnego wykonawczego. Zostały one uchwalone przez Sejm II kadencji i były owocem długotrwałych prac Komisji ds. Reformy Prawa Karnego opartych na kompleksowych badaniach z zakresu prawa karnego materialnego, procesowego i wykonawczego, a także kryminologii i kryminalistyki. Kodyfikacje te tworzą fundament systemu prawa karnego w Polsce i modelują kierunki jego rozwoju.

Jest rzeczą oczywistą, że żadna kodyfikacja nie może pozostawać niezmienna i jednocześnie pełnić skutecznie swoich funkcji w nieskończoność. Tak więc i ww. kodeksy podlegały zmianom i uzupełnieniom wynikającym z rozwoju życia społecznego, za którym prawo musi podążać, oraz wpływu regulacji prawa międzynarodowego i unijnego. W związku z tym polskie prawo karne w latach 1998 – 2018 zmieniało się tak często, że, w opinii specjalistów, traciło walor stabilności i spójności. Często były to także zmiany nieprzemyślane, nietrafne i nieuzasadnione argumentami merytorycznymi lub badaniami naukowymi. Nierzadko kolejne ekipy rządzące i większości parlamentarne traktowały prawo (w tym w szczególności prawo karne) jedynie jako środek do zdobycia poparcia społecznego i przedstawiania swojego aktywizmu w zwalczaniu prawdziwych i wyimaginowanych problemów zaniepokojonego i zdezorientowanego społeczeństwa. Część zmian w ustawodawstwie było spowodowanych bieżącymi, pojedynczymi zdarzeniami, a zastosowane „remedia” nie tylko nie pomagały w redukcji niepożądanych zjawisk, ale generowały zupełnie nowe problemy. Niektóre z tych zmian naruszały wręcz podstawowe zasady prawa karnego.

Tego rodzaju „polityka karna” realizowana coraz śmielej przez kolejne ekipy rządzące prowadzi do całkowitej instrumentalizacji prawa karnego, pozbawienia go wiarygodności w pełnieniu tradycyjnych funkcji niezbędnych w każdym społeczeństwie oraz uczynienia go jedynie elementem panowania nad nastrojami społecznymi. Jednym z istotnych sygnałów świadczących o zamiarze instrumentalizacji prawa karnego jest odwołanie w dniu 11 stycznia 2016 r. Przewodniczącego, Zastępcy Przewodniczącego i wszystkich Członków Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, która co do zasady miała czuwać nad sensem wprowadzanych zmian oraz spójnością

systemu prawa karnego. Do dziś prawo karne stanowione jest bez podmiotu organizacyjnego, który mógłby zapewnić instytucjonalną refleksję merytoryczną nad wprowadzanymi zmianami. Co więcej, według zapowiedzi rządzących, przygotowywane są kolejne zmiany legislacyjne, głęboko zaburzające spójność (już i tak poważnie zachwianą) systemu prawa karnego. Czyni się to bez analizy wyników dotychczasowych niedawnych zmian oraz pomimo spadku poziomu przestępczości.

Tego rodzaju „polityka karna” musi budzić zaniepokojenie i protest profesjonalistów (teoretyków i praktyków), na co dzień zajmujących się tworzeniem i stosowaniem prawa karnego oraz edukacją w tej dziedzinie, jak również organizacji pozarządowych, którym nieobca jest troska o jakość życia społecznego (w tym jakość prawa). Uważamy, że obecne niefrasobliwe stanowienie prawa (w tym w szczególności prawa karnego) przynieść może w przyszłości negatywne konsekwencje, które nie są brane pod uwagę przez rządzących zainteresowanych jedynie bieżącą polityką.

Wzywamy zatem polityków, tak rządzących, jak i opozycyjnych, do zaprzestania posługiwania się zapowiedziami zmian prawa karnego jako środkiem inżynierii społecznej, a zwłaszcza nieużywania ich w zbliżających się kampaniach wyborczych oraz powołania ponownie Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego i uznania standardu stanowienia prawa jedynie w oparciu o jej opinie.

*Helsińska Fundacja Praw Człowieka
Krakowski Instytut Prawa Karnego Fundacja
Stowarzyszenie Amnesty International
Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
Stowarzyszenie Sędziów Polskich Iustitia
Stowarzyszenie Sędziów Themis
Stowarzyszenie im. Zbigniewa Hołdy*